Beş Puanlık Prim İndirimi Davası

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm	06.05.2026	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2020/1724	5510 m.81/1-ı, 5510 m.89, 5510 ek m.17, Anayasa m.35, Anayasa m.40, 6216 m.50

ÖZET

Devraldığı işyerinin iptal edilen prim borcu nedeniyle beş puanlık indirimin iadesini isteyen işverenin davası, ek 17. madde uyarınca konusuz sayılıp esası incelenmeden kapatıldı. AYM, koşulların esastan belirlenmesi gerektiğini belirterek etkili başvuru hakkının ihlaline hükmetti.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/bes-puanlik-prim-indirimi-davasi-konusuz-aym-2020-1724/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2020/1724)

Karar Tarihi: 6/5/2026

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvurucu şirketin ödediği işverenlere ait sigorta primlerinin beş puanlık kısmının Hazinece karşılanması gerektiğinden bahisle iadesi talebiyle yaptığı idari başvurunun reddi üzerine açtığı dava devam ederken yapılan kanun değişikliği ile mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/1/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon; makul sürede yargılanma hakkına ilişkin şikâyetin kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkına ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden elde edilen bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu şirket, 2008 yılında bir anonim şirketten (devreden şirket) bir fabrika satın almış ve bu işyeri ile ilgili prim borçlarından 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 89. maddesinin birinci fıkrası gereğince başvurucu şirket de müteselsilen sorumlu hâle gelmiştir.

6. Devreden şirket adına Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından 172.936,73 TL tutarında prim borcu tahakkuk ettirilmiştir. Söz konusu şirket tarafından bu prim borcuna yapılan idari itiraz reddedilmiştir. Bunun üzerine söz konusu şirket tarafından ilgili prim borcunun ve gecikme faizinin iptali talebiyle dava açılmıştır.

7. Açılan bu davada Bilecik 1. Asliye Hukuk Mahkemesince 17/4/2012 tarihinde verilen kararla prim borcu ve gecikme faizi iptal edilmiştir. Bu karara karşı yapılan temyiz başvurusu, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 16/4/2013 tarihli kararıyla reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

8. Başvurucu şirket; devreden şirket adına yapılan prim tahakkuku işleminin iptal edildiğini belirterek, işveren hissesine düşen primlerden beş puanlık indirim hakkının kullandırılması ve geçmiş dönemlere ilişkin olarak kullanılmayan indirimlerin borçlarından mahsup edilmesi talebiyle 17/1/2013 tarihli dilekçeyle SGK'ya başvurmuştur.

9. Başvurucu şirketin idari başvurusunun kabul edilmemesi üzerine açılan davada Bilecik 1. Asliye Hukuk Mahkemesince (Asliye Hukuk Mahkemesi) 23/12/2014 tarihinde verilen kararla, devreden şirketin açtığı davanın kabul edilerek prim borçlarının iptal edildiği ve kararın kesinleştiği, bilirkişi raporuna göre 30/4/2009-28/11/2013 dönemlerine ilişkin olarak hesaplanan prim indirimlerinin toplam 66.424,85 TL olduğu, başvurucunun davasını bu tutar kadar ıslah ettiği belirtilerek bu tutarın dava tarihi olan 28/11/2013 tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte başvurucuya iadesine karar verilmiştir.

10. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin (Yargıtay Dairesi) 11/2/2016 tarihli kararıyla başvurucu şirketin SGK'ya olan tüm borçlarının araştırılması ve SGK'nın 29/6/2011 tarihinden sonra indirim hakkını kullandırdığı iddiası karşısında başvurucu şirketin hangi aylarda indirimden yararlandığının değerlendirilmesi gerektiği gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur.

11. Bozma kararına uyan Asliye Hukuk Mahkemesince 11/11/2016 tarihinde verilen kararla, bozma kararı doğrultusunda bilirkişi raporu alındığı ve başvurucunun indirimden yararlanabileceği ayların

belirlendiği belirtilerek davanın kabulüne ve 66.424,85 TL'nin 10.000 TL'sinin dava tarihinden, geriye kalan kısmının ise ıslah tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte başvurucuya iadesine karar verilmiştir.

12. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay Dairesinin 23/5/2017 tarihli kararıyla, başvurucu şirketin bir kısım dönemlere ilişkin primlerini geç ödediği, bir kısmını yapılandırdığı, bir kısmıyla ilgili olarak ise ek aylık prim ve hizmet belgesi istenmesine rağmen vermediği, bu nedenle başvurucu şirketin ihtilaflı tüm dönem için indirimden yararlanamayacağı, bu nedenle davanın reddine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur.

13. Bozma kararına uyan Asliye Hukuk Mahkemesince 19/9/2017 tarihinde verilen kararla bozma kararında belirtilen nedenlerle davanın reddine karar verilmiştir.

14. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay Dairesinin 17/4/2018 tarihli kararıyla, 27/3/2018 tarihli ve 7103 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 70. maddesi ile 5510 sayılı Kanun'a eklenen ek 17. madde hükmüne göre, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış davaların konusuz kalacağı ancak bu konuda karar verme yetkisinin ilk derece mahkemesine ait olduğu gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur.

15. Bozma kararına uyan Asliye Hukuk Mahkemesince 31/12/2018 tarihinde verilen kararla, karar verilmesine yer olmadığından davanın reddine karar verilmiştir.

16. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay Dairesinin 4/12/2019 tarihli kararıyla, ilk derece mahkemesi kararı konusuz kalan davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığı şeklinde düzeltilerek onanmıştır.

17. Nihai karar 30/12/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

18. 5510 sayılı Kanun'un 89. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Sigortalının çalıştırıldığı işyeri aktif veya pasifi ile birlikte devralınır veya intikal ederse ya da başka bir işyerine katılır veya birleşirse eski işverenin Kuruma olan prim ile gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarından, aynı zamanda yeni işveren de müştereken ve müteselsilen sorumludur. Bu hükme aykırı sözleşme hükümleri Kuruma karşı geçersizdir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları belirlemeye Kurum yetkilidir."

19. 5510 sayılı Kanun'un 81. maddesinin ilgili kısımları şöyledir: "... ı) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerinin, bu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden, işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutar Hazinece karşılanır. İşveren hissesine ait primlerin Hazinece karşılanabilmesi için, işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak bu Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerini yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna, muhtasar ve prim hizmet beyannamelerini ise Maliye Bakanlığına

vermeleri, sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarı ile Hazinece karşılanmayan işveren hissesine ait tutarı yasal süresinde ödemeleri, Sosyal Güvenlik Kurumuna prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcu bulunmaması şarttır. Ancak Kuruma olan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarını 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendiren işverenler ile 29/7/2003 tarihli ve 4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununa ve 22/2/2006 tarihli ve 5458 sayılı Sosyal Güvenlik Prim Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile diğer taksitlendirme ve yapılandırma Kanunlarına göre taksitlendiren ve yapılandıran işverenler bu tecil, taksitlendirme ve yapılandırmaları devam ettiği sürece bu fıkra hükmünden yararlandırılır. ... Hazinece karşılanan prim tutarları gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmaz. Bu fıkra ve diğer ilgili mevzuatla sağlanan sigorta prim desteklerinin aynı dönem için birlikte uygulanması halinde, bu destek öncelikle uygulanır. ..."

20. 5510 sayılı Kanun'un ek 17. maddesi ilgili dönemde yürürlükte bulunan hâliyle şöyledir: "Bu Kanun veya diğer kanunlarla sağlanan prim teşviki, destek ve indirimlerinden yararlanılabileceği halde yararlanılmayan ay/dönemler için geriye yönelik prim teşviki, destek ve indirimlerinden yararlanılamaz, yararlanılmış olan prim teşviki, destek ve indirimler başka bir prim teşviki, destek ve indirim ile değiştirilemez. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemlere ilişkin olmak üzere tüm şartları sağladığı halde bu Kanun veya diğer kanunlarla sağlanan prim teşviki, destek ve indirimlerinden yararlanmamış işverenler ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yararlanılan prim teşviki, destek ve indirimlerin değiştirilmesine yönelik talepte bulunan işverenler tarafından en son bu maddenin yürürlük tarihini takip eden aybaşından itibaren bir ay içinde Kuruma başvurulması halinde, yararlanılmamış olan prim teşviki, destek ve indirimlerinden yararlanılabilir veya yararlanılmış olan prim teşviki, destek ve indirimleri başka bir prim teşvik, destek ve indirimi ile değiştirilebilir. Bu maddenin ikinci fıkrası kapsamında talepte bulunan işverenlere iade edilecek tutar, maddenin yürürlük tarihinden önce talepte bulunanlar için maddenin yürürlük tarihini takip eden aybaşından, yürürlük tarihinden sonra talepte bulunanlar için ise, talep tarihini takip eden aybaşından itibaren kanuni faiz esas alınmak suretiyle hesaplanarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi takip eden takvim yılı başından başlayarak üç yıl içinde ödenir. ... Görülmekte olan davalarda ayrıca bir başvuru şartı aranmaksızın, dava öncesi yapılan idari başvuru tarihinden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte hesaplanacak tutar üçüncü fıkra hükümlerine göre mahsup veya iade edilir. Mahkemelerce, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış davalarda davanın konusuz kalması sebebiyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilir. Yargılama giderleri idare üzerinde bırakılır ve vekâlet ücretinin dörtte birine hükmedilir. Ayrıca, ilk derece mahkemelerince verilen kararlar hakkında Sosyal Güvenlik Kurumunca kanun yollarına başvurulmaz ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan kanun yolu başvurularından vazgeçilmiş sayılır. ..."

B. Anayasa Mahkemesi Kararı

21. Anayasa Mahkemesinin 19/2/2020 tarihli ve E.2018/139, K.2020/12 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir: "...İTİRAZIN KONUSU: 21/3/2018 tarihli ve 7103 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 70. maddesiyle 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na eklenen ek 17. maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarının Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir. ... 20. ... Kanun'un ek 17. maddesi de 1/4/2018 tarihinden öncesine ait sigorta prim teşviki, destek ve indirimlerini -yukarıda değinilen Yargıtay kararlarının da etkisiyle- icrası mümkün bir alacak olarak kabul etmiştir. Dolayısıyla kurala konu alacak mülkiyet hakkı kapsamındadır. ... 26. Kuralda dava açan işverenler yönünden dava öncesi yapılan idari başvuru tarihinden itibaren faizin işleyeceği hükme bağlanmış ise de prim teşviki, destek ve indirimlerle ilgili ödemelerin birçoğunun işverenlerin idari başvuru tarihlerinden daha öncesine dayandığı açıktır. İşverenlere iade edilecek tutarın idareye başvuru tarihinden itibaren işleyecek kanuni faize göre hesaplanması işverenlerin mülkiyet hakkı kapsamındaki alacaklarında meydana gelen eksilmenin orantısız ve aşırı olması sonucunu doğuracaktır. Diğer taraftan kuralla iade edilecek tutarın ödenmesinin üç yıl gibi uzun bir süreye yayılması, görülmekte olan davalar sonucunda alacaklarına derhâl ve toptan kavuşabilecek işverenlere aşırı bir külfet yüklemektedir. ... 34. ... Bu suretle görülmekte olan davaları davacıların iradesi dışında ve aleyhlerine olacak şekilde ortadan kaldıran kuralın, davacılara aşırı bir külfet yüklediği, bu yönüyle kuralla karar hakkına getirilen sınırlamanın orantısız, dolayısıyla ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 35. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13., 35. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir. ..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 6/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

23. Başvurucu; davasının kabulü yönündeki Asliye Hukuk Mahkemesi kararının Yargıtay tarafından bozulmasının hukuka aykırı olduğunu, sahibi olduğu tüm işletmelerin prim borcunun bulunup bulunmadığı yönünde bir araştırmaya gidildiğini, prim indirimini kazanma yönünde meşru beklentisinin bulunduğunu, sonradan yürürlüğe giren kanun hükmüne göre davanın konusuz kaldığından karar verme yetkisinin Yargıtayda değil ilk derece mahkemesinde olduğunu ileri sürerek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

24. Bakanlık görüşünde bir kısım mevzuat hükümlerine yer vererek, SGK'dan temin edilen belgelerin verilecek kararda dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

25. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında davalı idareye 1/6/2012, 17/1/2013 ve 28/5/2013 tarihlerinde indirim uygulanması taleplerinde bulunduğunu ancak idarenin daha önce tahakkuku yapılan prim borcuna karşı açılan davanın derdest olduğundan bahisle bu taleplerini reddettiğini, bu nedenle bazı prim borçlarını bu verilen ret cevapları üzerine ödediğini, Yargıtayın indirim taleplerinin reddedilmesinin hukukiliğiyle ilgili bir değerlendirme yapmadığını, idarenin hâlen 2005/5-8, 2011/9 ve 2012/5 dönemlerine ilişkin olarak indirim uygulamadığını ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

26. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir: "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

27. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."

28. Başvurucunun şikâyetinin özü, hak ettiğini ileri sürdüğü sigorta primi indiriminden yararlandırılmaması ve buna ilişkin alacaklarının tarafına iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkindir. Yargılama sırasında yapılan yasal değişiklik neticesinde başvurucunun davası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Bu durumda başvurucunun şikâyetinin Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

29. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

30. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Başvurucu ödemekte olduğu işveren hissesine düşen sigorta primleri üzerinden indirim yapılması ve geçmiş dönemde kullanılmayan indirimlerin borçlarından mahsup edilmesi talebiyle dava açmıştır. Fazladan alındığı iddia edilen söz konusu sigorta primleri başvurucunun mal varlığında bir eksilmeye neden olduğundan mülkün varlığı hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

b. Genel ilkeler

31. Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir ((emsal başvuru) [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; (emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

32. Mahkemenin önündeki uyuşmazlığın esasını incelememesi sadece adil yargılanma hakkını zedelemekle kalmaz, aynı zamanda davanın konusunu oluşturan medeni hakkın bağlantılı

bulunduğu diğer (maddi) hak ve özgürlükler yönünden etkili başvuru hakkının ihlal edilmesine de yol açabilir. Yargısal başvuru yolları, çoğunlukla bir hak veya özgürlükle bağlantılı uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulması amacıyla ihdas edilmiştir. Kişiler dava açmak suretiyle mahkemelerden hak ve özgürlükleriyle ilgili olarak yargısal koruma talep etmektedir. Bireylerin yargısal koruma taleplerine cevap vermek, bu bağlamda dava konusu uyuşmazlığın esasını inceleyerek iddia ve savunmaları değerlendirdikten sonra davayı karara bağlamak yargı mercilerinin anayasal yükümlülüğüdür ((emsal başvuru) [GK], B. No: 2017/28079, 2/7/2020, § 52).

c. İlkelerin Olaya Uygulanması

33. Olayda, başvurucu tarafından hak ettiğini ileri sürdüğü sigorta primi indirimlerinin iadesi talebiyle dava açılmış olup Asliye Hukuk Mahkemesince davanın kabulü yönünde verilen 11/11/2016 tarihli karar, Yargıtay Dairesince 23/5/2017 tarihinde verilen kararla başvurucu şirketin ihtilaflı dönemlerle ilgili olarak zamanında primlerini ödemediği ve beyanda bulunmadığı, bu nedenle 5510 sayılı Kanun'un 81. maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde belirtilen koşulları yerine getirmediği gerekçesiyle davanın reddi gerektiği yönünde bozulmuştur. Bunun üzerine, Asliye Hukuk Mahkemesince bozma kararına uyulmuş ve aynı gerekçelerle 19/9/2017 tarihli kararla davanın reddine karar verilmiştir.
34. Dava süreci devam ederken 27/3/2018 tarihli ve 7103 sayılı Kanun'un 70. maddesi ile yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanun'un ek 17. maddesinin dördüncü fıkrası ise kanun maddesinin yürürlüğe girmesinden önce açılmış davalarda ayrıca bir başvuru şartı aranmaksızın 5510 sayılı Kanun veya diğer kanunlarla sağlanan prim teşviki, destek ve indirimlerinin dava öncesi yapılan idari başvuru tarihinden itibaren işleyecek kanuni faiziyle birlikte hesaplanarak üç yıl içinde mahsup veya iade edilmesini öngörmüştür. Söz konusu hüküm, dava süreci devam eden bazı kişiler yönünden mülkiyet ve adil yargılanma hakları ile ilgili olarak faizin başlangıç tarihini idari başvuru tarihi olarak esas alması ve prim indirim alacaklarının üç yıllık süreye yayılarak mahsup veya iadesini öngörmesi nedeniyle davaların aleyhlerine sonuçlanmasına sebebiyet vereceğinden ölçüsüz bir müdahale öngördüğünden Anayasa Mahkemesinin 19/2/2020 tarihli ve E.2018/139, K.2020/12 sayılı kararı ile iptal edilmiştir (bkz. § 21).

35. Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı, temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla oluşturulan idari ve yargısal mekanizmalara yapılan başvuruların mutlaka başvurucu lehine sonuçlanmasını güvence altına almamaktadır. Bu bağlamda ilgili idari ve yargısal mercilere düşen ödev, başvurucunun şikâyetinin esasını inceleyerek ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karara bağlamaktır. Bununla birlikte mahkemelerin yorum ve değerlendirmelerinin söz konusu başvuru yoluna müracaat edilmesini anlamsız kılacak, başarı şansını zayıflatacak derecede keyfîlik içermesi ya da açıkça makul olmayan bir muhakemeye dayanması hâlinde etkili başvuru hakkı ihlal edilebilir ((emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2019/21111, 30/3/2022, § 41).

36. Anayasa Mahkemesince incelenecek ilk mesele başvurucunun hak ettiğini ileri sürdüğü sigorta primi indirimlerinin uygulanmasını sağlayabileceği etkili bir başvuru yolunun bulunup bulunmadığıdır. Etkili bir başvuru yolunun bulunduğunun tespit edilmesi hâlinde ise teorik düzeyde etkili olduğu tespit edilen bu yolun başvurucunun açtığı davada fiilen işleyip işlemediği, diğer bir ifadeyle pratikte başarı şansı sunup sunmadığı belirlenerek sonuca varılacaktır.

37. Anılan kanuni düzenleme öncesinde açılan ve kesinleşen davalar dikkate alındığında hukuk sisteminin başvurucunun iddialarını incelemeye elverişli hukuki mekanizmalara yer verdiği ve bu mekanizmaların fiilen başvurucunun iddialarını karşılamaya dönük elverişli bir hukuk yolu oluşturduğu açıktır. Bir diğer deyişle 5510 sayılı Kanun'un 81. maddesindeki koşulları sağladığını ileri süren kişiler, bu iddialarını açtıkları davalarda ileri sürebilmişler ve bu iddialarını ortaya koyabilmeleri durumunda yargı kararıyla birlikte ödedikleri primlerin iadesini alabilmişlerdir. Başvuruya konu davanın özü de 5510 sayılı Kanun'un 81. maddesindeki koşulların sağlandığı iddiasıyla fazladan ödenen primlerin iadesi talebidir. Buna karşılık, başvurucunun açtığı dava devam ederken yapılan yasal müdahale sonrasında yargı makamları başvurucunun davasının esasının görülemeyeceği kanaatine vararak davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığı yönünde karar vermiştir. Başvurucunun 5510 sayılı Kanun'un 81. maddesindeki şartları sağlayıp sağlamadığı yönündeki tespitin sonradan yürürlüğe giren Kanun'un ek 17. maddesinin uygulanabilirliği yönünden de önemli olduğu gözönünde bulundurulduğunda başvurucunun davasının esasının görülerek nihai talebi olan prim iadesi hakkındaki belirsizliğin giderilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

38. Sonuç olarak Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

39. Başvurucu, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlali nedeniyle 675.000 TL maddi ve 60.000 TL manevi tazminatın ödenmesini talep etmiştir.

40. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. (emsal başvuru) [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; (emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; (emsal başvuru) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

41. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

42. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bilecik 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/199, K.2018/522) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 6/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.